

Barns introduktion till förskolan

– en studie utifrån sex pedagogers upplevelser
och resonemang om inskolning

Av: Christina Fagerlund och Malin Anderberg Ökvist
Handledare: Linda Murstedt

Children's introduction to preschool

- a study based on six educator's experiences and reasoning in terms of the introduction to preschool

Abstract

The purpose of our study is to highlight the knowledge of the small child's introduction to the new world of preschool. Five teachers and one child care provider has been interviewed about their experiences regarding the infants introduction seen as a phenomenon. Our thesis approach is inspired by phenomenology but with focus on two central concepts, lifeworld and essence. Our research questions focus on the following aspects: educator's experiences of the introduction to preschool, what do the educators believe is significant for the introduction and how do the educators reflect on their role of profession? The surveys data is collected with the method of qualitative interviews followed with an analysis based on the phenomenological approach. From our analysis we have been able to determine the essence which is presented as three categories; relation between educator and child, the meaningful context and the educators own role of profession. In our findings we could see that children are being introduced to preschool accompanied by other children, they are being introduced as a group. The educators works with two different models concerning the introduction to preschool. One model where the parent's role during the introduction is to be active and to participate in the daily activities along with their children. As opposed to the other model where the parent's task during the introduction is to keep a secluded role. Five educators out of six are satisfied with their way of working regarding the introduction, however some of the educators express a frustration regarding insufficient guidelines concerning introduction of the little child into the world of preschool from the Swedish authority Skolverket. One conception that is recurring in different contexts is safety and the children's capability to attachment. All educator's believe that the relation between educator and child is of great importance for both children and parents when it comes to the introduction to preschool. Children and parents need to feel confident in this new meaningful context that they are being introduced in. The educators express the importance of a confidence-inspiring educator.

Key words: preschool, introduction, attachment, educator

Innehållsförteckning

1. Inledning och problemområde	1
2. Historisk ingång	3
3. Tidigare forskning	5
4. Inskolning	8
4.1 Olika inskolningsmodeller	8
4.2 Traditionell inskolning.....	9
4.3 Föräldraaktiv inskolning	10
5. Teoretisk ansats och centrala begrepp	11
5.1 Fenomenologi	11
5.2 Fenomenologiskt tillvägagångssätt som metod.....	11
5.3 Livsvärlden	12
5.4 Essens	13
5.5 Teoretiskt och empiriskt samband	14
6. Syfte och frågeställning	15
7. Metod	16
7.1 Genomförande	16
7.2 Kvalitativa intervjuer	16
7.3 Urval.....	18
7.4 Analys och bearbetning av intervjuerna.....	19
7.5 Fenomenologisk analysmetod.....	19
7.6 Validitet och reabilitet	22
8. Etiska överväganden	23
8.1 Etiska principer för forskning	23
9. Resultat	24
9.1 Relation mellan barn och pedagog	25
9.2 Det meningsfulla sammanhanget	27
9.3 Pedagogens egen yrkesprofession.....	28
10. Diskussion, slutsats och metod diskussion	31
10.1 Diskussion och slutsats	31
10.2 Metod diskussion.....	37
11. Förslag till fortsatt forskning	39
12. Källredovisning	
13. Bilagor	
13.1 Brev om informerat samtycke	
13.2 Intervjufrågor	

1. Inledning och problemområde

När barnet ska introduceras i förskolan så innebär det i praktiken att det är dags för barnet att skapa sig en ny livsvärld. Den invanda trygga världen som barnet tillbringat tillsammans med föräldrar och andra människor i dess absoluta närhet kommer nu att behöva samsas med nya relationer i samband med inskolningen på förskolan.

Gunilla Halldén, professor emerita i pedagogik, menar att vistas i förskola är något som ingår i barnens barndom i dagens moderna samhälle. Barnets introduktion till förskolan inleds med en så kallad inskolningsperiod. Inskolningen blir således barnets första möte med förskolan där en fysisk och social miljö introduceras och som ska vara barnets vardag under flera år. Halldén anser att när barnet skolas in till förskolans verksamhet så bidrar det till att bli den del av det moderna barnets institutionaliserade barndom (Halldén 2010, se Simonsson & Thorell s. 53).

Barnet skolas in i den pedagogiska verksamheten på förskolan med hjälp av verksamhetens pedagoger som i sin tur har i uppgift att skapa ett förtroendefullt samarbete med barnets föräldrar. Pedagogerna hänvisar till ett visst arbetssätt som de ska förhålla sig till i samband med inskolningen, ett arbetssätt som ska ha förankring i de styrdokument som finns uppsatta för förskolan. I Läroplanen för förskolan Lpfö 98, rev 2010, står det formulerat i kapitlet *Förskola och Hem* att förskolan ska arbeta i ett nära och förtroendefullt samarbete med föräldrarna och komplettera hemmet på bästa möjliga sätt genom att ge barnen förutsättningar att utvecklas. Förskollärarna har också ett ansvar att tillsammans ge barn och föräldrar en god start i förskolan (Skolverket 2010, s. 13).

I vår uppsats har vi valt att titta närmare på hur pedagoger som arbetar i pedagogiska verksamheter upplever och resonerar kring inskolning. Vi som forskar i den här studien är själva verksamma pedagoger i förskolan vilket bidrar till att vi har en förståelse till varför just inskolning uppfattas så individuellt av pedagoger. Enligt våra erfarenheter upplever vi att inskolning är ett område som det saknas färdiga referensramar att hålla sig till i verksamheterna. Det verkar som om det är upp till pedagogerna själva att arbeta fram en strategi för inskolningsprocessen utifrån egna erfarenheter och upplevelser. Detta faktum gör oss nyfikna och intresserade av att undersöka hur pedagoger upplever och hur de resonerar kring inskolning.

I kommande kapitel ger vi en utifrån vår studie relevant historisk tillbakablick på förskolans utveckling i och med skolreformen som gjordes i Sverige i slutet på 1990-talet samt en presentation av en utbildningsvetenskaplig forskning där avsikten var att undersöka hur stor del av barnets vardagliga liv som förskolan utgör.

2. Historisk ingång

Tomas Kroksmark, professor och legitimerad lärare i pedagogik, förklarar att skolan har en betydelsefull mening i det svenska samhället. I och med den nya skolreformen som gjordes i Sverige 1998 omfattas även förskolan till skolan. Reformen medförde att förskolan fick en egen läroplan, Lpfö-98. Den omfattas av 16 sidor och är uppbyggd efter samma principer som grundskolans och gymnasieskolans läroplaner. Den andra stora förändringen för förskolan var den revidering av läroplanen som trädde i kraft år 2011. Den reviderade utgåvan omfattar nu 18 sidor. Synen på hur förskolans verksamhet skulle bedrivas totalförändrades och med lagens kraft ökade förskolans betydelse för barnens utbildning och lärande. Nu talades det om att introducera barnen till en skola som omfattar de första nitton åren, 1-19 skolan. Detta resulterade i sin tur att förskolans ansvar ökade och förvandlades från "dagis till förskola". En förskola som med hjälp av läroplanen vilar på en vetenskaplig grund. Det viktigaste och mest banbrytande i och med skollagens tillträde menar Kroksmark är att "Utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet". Detta krav medför att förskollärare måste utveckla och utarbeta verksamheten ur en ny kompetenshöjande aspekt, den vetenskapliga och den forskande. Detta faktum kan anses omtumlande ur den aspekten att förskolans personal måste erövra erfarenhet både gällande forskning och handhavande av ett vetenskapligt förhållnings sätt. Kroksmark poängterar dock att förskolan redan har en etablerad vetenskaplig bas att stå på men den att den har en otydlig framtoning (Kroksmark 2015, s. 21-25). I och med att barnen skolas in i den pedagogiska verksamheten så introduceras de till den första delen av den nya 1-19 skolan, det vill säga förskolan.

Utbildningsvetenskapliga kommittén finansierade under åren 2001 till och med 2008 forskning med anknytning till förskola. Ett av de finansierade forskningsprojekt som blev beviljat stöd var Halldéns studie där hon ämnade undersöka hur stor del av barnets vardagsliv förskolan utgör idag. Hon skriver att förskolan idag kan ses som en stor del av en normal barndom då barnen spenderar mycket tid på denna institution. Tack vare att förskolan till stor del bekostas med allmänna medel så blir förskolan som en offentlig sfär men samtidigt också en institution där barnen lämnas av sina föräldrar för att under dagen få omvårdnad som mat, vila, undervisning i form av pedagogiska inslag och utrymme för den fria leken. Mycket av det vi betecknar som hör till privata delar av livet försiggår idag i förskolans verksamhet. För föräldrarnas del innebär den privata delen att deras barn vistas och tas om hand i förskolan. Pedagogerna har det yttersta ansvaret för barnets hygien, förtäring och klädsel med mer eller

mindre påverkan från föräldrarna. Den privata sfären eller familjelivet blir exponerat i och med barnets vistelse i förskolan och med den aspekten betraktas förskolan som både en offentlig och privat mötesplats. I förskolan får barnen möjlighet att möta människor från olika samhällsklasser, olika pedagogiska inriktningar och olika företrädare för barnen, kort sagt så fungerar förskolan som en arena för den goda barndomens utveckling och förverkligande (Halldén 2005, s. 100-101).

3. Tidigare forskning

I denna del av vår studie presenterar vi den tidigare forskning som vi har hittat gällande barns introduktion i förskolan i form av vetenskapliga artiklar, avhandlingar och forskningsbaserade böcker.

Annika Månsson, fil. doktor i pedagogik, skriver i en vetenskaplig publikation att forskningen kring barns introduktion till förskolan är begränsad. När barnet ska överlämnas från hemmet under introduktionen sker detta i en tydlig övergång mellan hemmet och förskolan. Månsson beskriver att den pedagog som ansvarar för mottagandet av det nya barnet ses som en *key-person*, en nyckelperson som utgör en viktig del av inskolningsperioden. Denna nyckelperson kan för barnet ses som ett substitut till föräldern och ska erbjuda barnet tröst, närhet och stöd. Det är av stor vikt att nyckelpersonen finns tillgänglig när barnet ska lämnas till den pedagogiska verksamheten eftersom att det är vid denna tidpunkt som barnet ses som *behövande*, det vill säga i behov av tröst (Månsson 2011, s. 13-15).

Maria Simonsson är lektor i förskoledidaktik och har tillsammans med fil. doktor Mia Thorell gjort en forskningsstudie gällande inskolning i förskolan *Att börja på förskolan: Ett exempel på barns sociala samspelsprocesser under inskolningen*. Studien genomfördes år 2005 med en etnografisk ansats utifrån ett barndomssociologiskt perspektiv. Simonsson och Thorell menar utifrån undersökningen att barnen själva *gör* sin egen inskolning i den kollektiva process som inskolningen utgör. Barnen är själva aktiva i relationsskapandet med både pedagoger samt med andra barn där syftet med inskolningen skapas i ett socialt institutionellt sammanhang. Dagens barn i Sverige tillbringar sin vardag i förskolans miljö i hög utsträckning och denna institutionella vistelse startar med en inskolningsperiod för barnet. Simonsson och Thorell resonerar att förskolan tillhör det moderna småbarnslivet och vad som har inverkan på den process som skapar ett socialt kompetent förskolebarn är förutom pedagoger och andra barn även leksaker samt förskolans sociala struktur. Simonsson och Thorell vill med sin artikel belysa hur inskolningsbarnen både involveras och blir involverade i ett socialt samspel med de andra barnen under inskolningen till den pedagogiska verksamheten. Inskolning utgör således en offentlig arena för barnens medverkande och kontaktskapande i ett socialt sammanhang vilket resulterar i att de skapar sina egna barndomar. Resultatet av studien visar att inskolningens betydelse för barnets sociala kompetens inte bara skapas med hjälp av andra människor utan också med hjälp av

ickemänskliga resurser. Förskolebarnet lär sig utveckla nödvändiga kompetenser i och med att det kommer underfund med förskolans normer gällande den sociala strukturen (Simonsson & Thorell 2010, s. 53-54, 56-57, 68).

Förskolläraren och författaren Marie Arnesson Eriksson skriver att en genomtänkt inskolning skapar de bästa förutsättningarna för alla parter; barn, pedagoger och föräldrar. Hon hänvisar till att mycket handlar om pedagogens inställning och förhållningssätt för att nå fram till förutsättningarna. Arnesson Eriksson menar att det finns många olika sätt att arbeta på för att kunna skapa en så bra inskolning för barnen och förskoleverksamheten som möjligt och att det finns många olika sätt att vidareutveckla verksamheten (Arnesson Eriksson 2010, s. 4). Vidare förklarar Arnesson Eriksson i en artikel i *Lärarnas Nyheter* (2011) att det inte ligger någon vetenskap bakom fenomenet inskolning eftersom det inte finns någon forskning som beskriver de olika modellerna som hon har hittat. Hon menar att det är upp till varje enskild verksamhet att utgå från någon av modellerna och sedan anpassa den efter pedagogernas egna erfarenheter, vissa förskolor väljer helt egna vägar i sitt tillvägagångssätt. Det viktiga förhållningssättet är helt enkelt lite flytande menar Arnesson Eriksson (*Lärarnas Nyheter*, 2011-06-11).

Camilla Wessman är fil. kand i pedagogik och psykologi. Hon skriver att varje enskild förskola bör diskutera kring hur den pedagogiska praktiken kring inskolning ska planeras eftersom att mottagandet och introduktionen av nya barn och föräldrar är en viktig pedagogisk uppgift. Har man en god erfarenhetsgrund att stå på så har man också en god utgångspunkt för inskolningen. Man har som pedagog ett ansvar att vara professionell och visa upp en yrkeskunskap vilket kan bidra till att föräldrarna känner en trygghet i samband med inskolningen (Wessman 2010, s. 110).

Malin Broberg, legitimerad psykolog och docent i psykologi, Birthe Hagström, förskollärare med specialkompetens och fil. doktor i pedagogik och Anders Broberg legitimerad psykolog beskriver två centrala begrepp inom anknytningsteorin vars upphovsman var psykoanalytikern John Bowlby. Begreppet *en trygg bas* beskriver att omsorgsförmågan hos en vuxen ska fungera som en stabil grund så att barnet ska våga utforska sin omvärld. Föräldern ska också kunna utgöra en *säker hamn* dit barnet kan återvända om det känner en otrygghetskänsla i den utforskade världen. Bowlby menade att barnet i första hand söker en primär anknytningsperson, en vårdnadshavare som kommer att få stor betydelse för barnets nära

känslomässiga relationer. I samband med att barnet introduceras till förskolans verksamhet utvecklas barnets anknytning till att inte bara gälla mamma och pappa utan även pedagogerna på förskolan. Författarna är noga med att förklara att de menar att förskolan ska fungera som ett komplement och inte ersätta föräldrarna gällande barnens behov att utveckla anknytningsrelationer med människor i deras fysiska närhet. Förutsättningen för ett gott resultat av denna utveckling är att det finns ordentligt med tid, engagemang, och en kontinuitet i kontakten med pedagogen i förskolans verksamhet (Broberg, Hagström & Broberg 2014, s. 64).

Gunilla Niss, legitimerad förskolepsykolog och Anna-Karin Söderström, förskollärare förklarar begreppet anknytning som ett psykologiskt band som skapas mellan barnet och de känslomässigt viktiga vuxna som finns i barnets närhet. Det är främst föräldrarna som fungerar som första anknytningspersoner. Niss och Söderström förklarar att när det är dags för barnet att börja på förskolan är det av största vikt att det får möjlighet att knyta an till någon av pedagogerna. Denna relation är grunden för barnets trygghet och om barnet är tryggt så vågar det ta för sig och lära sig nya saker. Det ligger på pedagogernas ansvar att utveckla en trygg relation till barnet. Har pedagogen skapat möjligheten för barnet att utveckla en positiv relation så underlättar det för barnet vid separationen från föräldrarna. De menar att trygga barn inte tar skada av att bli lämnade om det finns en stabil relation mellan barnet och pedagogen (Niss & Söderström 2006, s. 32).

Gerd Abrahamsen, doktor emerita i pedagogik, förklarar att barn behöver en period av förberedelse tillsammans med sina föräldrar när de ska vänja sig vid nya vuxna människor. Barnen behöver tid på sig att bygga upp en tillit till de nya vuxna samt få uppleva att föräldrarna också är bekväma med dessa personer. Abrahamsen menar att i och med att barnet ser att föräldern är bekväm och trygg med förskolans miljö tillsammans med pedagogerna så bidrar detta till att barnet också blir lugnt och tryggt i denna miljö. Detta medför då att separationen från föräldern inte blir lika dramatisk och skrämmande för barnet när det ska lämnas ensam med pedagogerna (Abrahamsen 2006, s. 73).

4. Inskolning

Introduktionen av barn till den pedagogiska verksamheten kan se ut på olika sätt beroende på vilken verksamhet det är. Därför kommer vi i denna att ge en beskrivning av de olika modeller som har framkommit i vår uppsats.

När ett barn ska börja i förskolan kallar man den första tiden för en inskolningsperiod. Det är introduktionen till en ny värld för både barn och föräldrar. Niss och Söderström menar att hela familjens vardag förändras på många olika sätt. En del barn har mest haft kontakt med familj och övrig släkt medan andra barn har haft mycket kontakt med många människor. De skriver att starten är mycket viktig för barnet och den har en betydande roll under lång tid (Niss & Söderström 2011, s. 12). Wessman resonerar kring vad pedagogerna ska ta hänsyn till när ett barn ska skolas in i den pedagogiska verksamheten. När ett barn ska inskolas innebär det att hela familjen skolas in i den pedagogiska verksamheten. Wessman förklarar att det är viktigt att man som pedagog tar hänsyn till och är medveten om att upplevelsen av inskolningen omfattar både ett barnperspektiv och ett vuxenperspektiv. Barnperspektivet är här och nu, medan vuxenperspektivet är riktat framåt och utvecklingen över tid. Det är också viktigt för familjen att de får veta vilken pedagog det är som ansvarar för deras inskolning så att föräldrarna vet vem som har fokus på deras barn (Wessman 2010, s. 26).

4.1 Olika inskolningsmodeller

Generellt brukar tillvägagångssättet med inskolningen kategoriseras i två olika modeller. Den *traditionella inskolningsmodellen* innebär att föräldern lämnar sitt barn efter en successiv tidsökning varje dag under totalt två veckor. Den andra modellen benämns som den *föräldraaktiva inskolningen* innebär att föräldrarna deltar i verksamheten tillsammans med sina barn. Det är viktigt för barnet att introduktionen till förskolan blir bra eftersom den har betydelse för en lång tid framöver. Samspelet mellan barn och pedagog är den viktigaste delen av arbetet under inskolningen. Att pedagogerna lyckas få barnets förtroende och skapa en positiv relation under inskolningsprocessen är huvudmålet och när pedagogerna lyckats med detta kan barnet sakta börja släppa sina föräldrar. Det är viktigt att arbeta gruppriktat även under inskolningen eftersom barnen redan från början behöver få vetskap av att de tillhör en grupp och att de lär sig att pedagogerna finns till för alla barnen. Det skapar också en kontinuitet i relationen mellan barnen och att de blir betydelsefulla för varandra. Pedagogerna kommer att utgöra basen för barnens trygghet samtidigt som relationen mellan barnen

möjliggör viktiga och meningsfulla upplevelser och erfarenheter (Niss & Söderström 2006, s. 111-112).

Inskolning av barn till förskolan kan således ske på många olika sätt och valet av inskolningsmetod är oftast något som pedagogerna i arbetslaget har kommit fram till gemensamt. De två modeller som vi har stött på genom vår studie är den traditionella inskolningen och den föräldraaktiva inskolningen. Innebörden av dessa två modeller kan variera mellan olika förskolor. Däremot arbetade samtliga pedagoger vi besökte med så kallad gruppinskolning vilket innebär att förskolan introducerar flera barn samtidigt till den pedagogiska verksamheten.

4.2 Traditionell inskolning

Den traditionella inskolningsmodellen även kallad tvåveckorsmodellen, är en metod som bygger på ett schema med specifika tider som successivt ökar under en två- till tre veckorsperiod. Syftet med att använda sig av denna metod är att barnet ska få tid till att bygga upp en relation och tillit till en ny vuxen, i detta fall pedagogen på förskolan när föräldern inte längre finns till hands (Niss 1988, s. 9). Under inskolningen är det meningen att föräldern ska placera sig och hålla sig på en specifik plats. Det är viktigt att föräldern håller sig på denna plats eftersom barnet på så sätt kan känna en trygghet i sin vetskap att föräldern finns där i bakgrunden. Vidare framhåller Arnesson Eriksson att det blir en trygghet för barn som är osäkra på nya vuxna att de andra nya föräldrarna inte deltar aktivt i leken utan att detta sker endast i samspel med pedagogerna (Arnesson Eriksson 2010, s. 43). Niss betonar vikten av att ha en specifik kontaktperson vid inskolningen det vill säga en och samma pedagog som sköter kontakten med föräldrarna och som har huvudansvaret för inskolningen av deras barn. Hon anser att detta är viktigt eftersom det annars kan skapa förvirring hos föräldrarna om de i början måste träffa och ha kontakt med flera olika pedagoger (Niss 1988, s. 28-30).

När barnet har skapat en kontakt med ansvarspedagogen kan föräldern prova att gå ifrån avdelningen korta stunder. Niss skriver att det är viktigt att man kommer överens med föräldern om tidpunkt och hur länge föräldern ska vara borta. Avskedet med barnet ska vara tydligt och lugnt eftersom att barnet känner av om föräldern är osäker vilket kan bidra till osäkerhet också hos barnet. Detta avsked upprepas varje dag och föräldern är borta lite längre

stunder varje dag tills det är dags att lämna barnet en hel dag första gången och den så kallade inskolningsperioden är över (Niss 1988, s. 54-57).

4.3 Föräldraaktiv inskolning

Arnesson Eriksson beskriver att i den föräldraaktiva modellen av inskolning är föräldrarna tillsammans med sina barn på förskolan under tre till fem dagar. Vidare förklarar hon att under de föräldraaktiva dagarna deltar föräldern aktivt i verksamheten med dess aktiviteter samt sköter omvårdnaden om sitt eget barn som till exempel blöjbyten, hjälp vid av- och på klädning samt vid matsituationen. Arnesson Eriksson menar att genom att aktivt delta i verksamheten är tanken att föräldern ska signalera till sitt barn att förskolan är en positiv miljö att befinna sig i. Det ger också föräldrar möjlighet att skapa kontakt med pedagogerna samt andra barn och föräldrar. Föräldern placerar sig bland de andra barnen och pedagogerna så att barnet får vara den som tar initiativ till att närma sig lek, barn och pedagoger men hela tiden med föräldern där som en trygghet. Pedagogen inväntar barnets spontana kontaktförsök (Arnesson Eriksson 2010, s. 30-33).

Vidare förklarar Arnesson Eriksson att syftet med att föräldern inte lämnar barnet under dessa dagar är att barnet ska få tid att vänja sig vid den nya miljön med medföljande rutiner, samt möjlighet att skapa en relation till de nya pedagogerna utan att behöva träna på att ta avsked från föräldern. Man brukar säga att med en föräldraaktiv inskolning tränas barnet på att vara i förskolan snarare än att bli lämnade. Denna form av inskolning ger också föräldrarna en större möjlighet att kunna få en god insyn i förskolans dagliga verksamhet och dess rutiner samt en ökad förståelse för pedagogernas arbete (Arnesson Eriksson, s. 30).

När man använder sig av den föräldraaktiva inskolningsmodellen är det vanligt att barnet inte har en speciell ansvarspedagog som det ska knyta an till. Avsikten är istället att barnet och föräldern ska få möjlighet att lära känna alla pedagoger som arbetar på avdelningen, menar Arnesson Eriksson (Arnesson Eriksson, s. 38).

5. Teoretisk ansats och centrala begrepp.

I vår uppsats har vi inspirerats av ett fenomenologiskt vetenskapsteoretiskt perspektiv där vi tagit fasta på två centrala begrepp inom fenomenologin. Vi har valt de två begreppen livsvärld och essens eftersom vi vill undersöka intervjupersonernas upplevelser av inskolning utifrån deras egen livsvärld och sedan tolka deras upplevelser för att kunna få fram essensen av fenomenet.

5.1 Fenomenologi

Ordet fenomen kommer från grekiskan och betyder läran om det som visar sig.

Fenomenologin använder sig av en liktydig betydelse eftersom den fokuserar på hur olika fenomen visar sig för medvetandet. I vår uppsats är det således yrkesutövarnas beskrivningar av fenomenet, det vill säga pedagogernas erfarenheter och upplevelser som är av intresse för vår uppsats.

Den fenomenologiska ansatsen används som inspiration till vår kvalitativa undersökning där vårt intresse är att försöka förstå ett fenomen i det här fallet inskolning utifrån intervjupersonernas upplevelser och tolkningar av sin egen värld (Brinkkjær & Høyen 2015, s. 102). Steinar Kvale, professor i pedagogisk psykologi och Svend Brinkmann, professor i psykologi och kvalitativa metoder, förklarar att det fenomenologiska perspektivet med fördel används i kvalitativa undersökningar när någon har ett intresse för att förstå en aktivitet eller fenomen utifrån någon annans upplevelser. Forskaren ska sedan utifrån sitt eget perspektiv försöka beskriva intervjupersonens värld som den relevanta verkligheten (Kvale & Brinkmann 2009, s. 42). Kvale och Brinkmanns beskrivning av arbetsgången i kvalitativa, fenomenologiska studier stämmer väl överens med det förfaringssätt som vi har tillämpat i vår studie.

5.2 Fenomenologiskt tillvägagångssätt som metod

Ulf Brinkkjær och Marianne Høyen, lektorer i pedagogik anger olika metoder att ta i anspråk när man använder ett fenomenologiskt perspektiv i en undersökning. Vad som är viktigt att veta är att ett fenomenologiskt perspektiv innebär att utgå utifrån ett jag-perspektiv. Det är människan som subjekt som upplever någonting och det fenomenologiska synsättet underlättar att beskriva det som händer. Vi som forskare ska försöka förmedla intervjupersonernas upplevelser och känslor av fenomenet till en annan part, det betyder att

vår tolkning blir i form av en beskrivande aktivitet. Detta perspektiv kan kontrasteras mot ett positivistiskt perspektiv som istället syftar till att förklara något som händer och få fram vad som orsakar händelsen och sedan se konsekvenserna av det (Brinkkjær och Høyen 2015, s. 69-71).

Tillvägagångssättet med arbetet i vår uppsats har präglats av vad Brinkkjær och Høyen nämner som epoché vilket kan förklaras att utifrån ett fenomenologiskt tillvägagångssätt ska forskaren sätta sig själv inom parentes och bortse från sina egna teoretiska kunskaper och föreställningar gällande fenomenet. Detta förfarande innebär i praktiken att vi på ett fördomsfritt sätt studerar fenomenet inskolning som det framträder i de andra pedagogernas medvetande medan vi bortser från våra egna teorier och kunskaper. Det handlar framförallt om att vi som forskare ska bli transparenta med oss själva och se på fenomenet som om det var första gången vi hör talas om inskolning av barn till den pedagogiska verksamheten. Genom att utföra denna epoché hos oss själva utmanas vi att skapa nya tankar och få en annan förståelse för inskolningen. Brinkkjær och Høyen menar att epoché kan vara svårt att utföra eftersom vi forskare ska betrakta fenomenet ur många olika vinklar och perspektiv så att alla intryck får samma vikt av betydelse, samtidigt som vi ska se vidsynt på fenomenet på ett neutralt sätt. Det vi ser ska gå rakt igenom våra egna upplevelser och istället ge fenomenet en allmän beskådan och beskrivning (Brinkkjær och Høyen 2015, s. 69-71).

Förutsättningen för att vi skulle kunna ge det empiriska materialet denna allmänna beskådan var att vi utarbetade en strategi under intervjun där vi försökte få så detaljerade och precisa svar som möjligt. För att få ett resultat krävdes det frågor som var formulerade som öppna frågeställningar och att intervjun fungerade mer som ett samtal så att vi skulle kunna förstå intervjupersonernas olika livsvärldar.

5.3 Livsvärlden

Den franske filosofen Maurice Merleau-Ponty intresserade sig för livsvärldsbegreppet utifrån ett kroppsligt perspektiv. Merleau-Ponty var influerad av Husserls fenomenologiska teori när han skrev boken *Kroppens fenomenologi* år 1945. Han menade att kroppen fungerade både som subjekt och objekt. För andra så är kroppen ett objekt men för individen själv existerar den som ett subjekt, vilket är en förutsättning för och en del av personens upplevelsehorisont. Kroppen fungerar som en förutsättning för att tingen ska kunna framträda ur ett jag-

perspektiv. Subjektet det vill säga kroppen lever och existerar i världen, därmed kan begreppet livsvärlden sammanfattas som att vara-i-världen. Allt vi träffar på i vår värld gör vi med förutsättning och utgångspunkt av vår levande kropp. Detta medför att vi lever i ett interaktivt förhållande till världen. Alla individer existerar i världen på olika sätt vilket resulterar i att vi alla upplever världen, den så kallade livsvärlden på olika sätt.

Anledningen till att utgå ifrån intervjupersonernas livsvärld i vår studie är att synliggöra och tolka pedagogernas upplevelser och erfarenheter av inskolning. Allt vi träffar på i världen runt omkring oss med utgångspunkt från våra kroppar är en del av individens livsvärld. Förändringar i världen medför att det sker förändringar i individernas upplevelser av världen. Detta medför att vi finns till och existerar i världen på olika sätt vilket i sin tur medför att vi upplever världen på skilda sätt. Genom att försöka tränga in i våra intervjupersoners livsvärldar och belysa deras innersta upplevelser gör vi sedan en tolkning av de beskrivningar vi fått av hur de upplever fenomenet. Dessa tolkningar använder vi sedan för att kunna ta reda på essensen av fenomenet inskolning utifrån intervjupersonernas upplevelser och erfarenheter (Brinkkjær & Høyen 2015, s. 64).

5.4 Essens

Andrzej Szklarski, forskare i pedagogik, förklarar att begreppet essens är liktydigt med när forskaren försöker få fram de väsentliga gemensamma beståndsdelarna av ett fenomen. Vi har alltså som syfte att använda begreppet essens i vår studie för att hitta beståndsdelarna utifrån pedagogernas upplevelser som vi senare kan tolka är gemensamma nämnare av fenomenet inskolning. Den gemensamma nämnare som frekvent återkommer i beskrivningen av intervjupersonernas livsvärld kommer att utgöra den slutliga essensen av vår studie.

När vi skulle ta reda på essensen av vårt empiriska material utgick vi från en detaljerad läsning av vårt material som i vår studie bestod utav sex kvalitativa intervjuer. Vi hade som syfte med läsningen att avgränsa meningsbärande enheter vilket innebar att vi som forskare skulle försöka hitta något som säger något nytt om det undersökande fenomenet. För att kunna uppnå detta syfte så innebar det att vi var tvungna att inta ett objektiva perspektiv i vår undersökande roll vilket medförde att vi fick bortse från våra egna erfarenheter av fenomenet. Vi arbetade efter detta sätt när vi läste igenom våra kvalitativa intervjuer och tittade efter återkommande benämningar och förklaringar av intervjupersonernas upplevelser som

användes gällande inskolning i den pedagogiska verksamheten. De meningsbärande enheterna skildrar således pedagogernas aspekter angående inskolning i vår uppsats. De teman i forskningens intervjuer som återkommer frekvent är väsentliga och utgör fenomenets essens.

Begreppet essens förklaras som de upplevelser och beskrivningar som är gemensamma för olika situationsbundna beskrivningar av ett fenomen. Förutsättningen för att kunna komma fram till undersökningens essens är att forskaren har en empirisk förankring, att det verkligen finns ett vetenskapligt belägg för tolkningarna som forskaren gör av informanternas utsagor. Szklarski hänvisar till Larsson (1994) när han förklarar att en god empirisk förankring kring den fenomenologiska undersökningen ger den per automatik en hög tillförlitlighet vilket är ett viktigt validitetskriterium. Tillförlitligheten i resultatet är beroende på rimligheten av forskarens tolkningar. Fenomenologisk forskning handlar i mångt och mycket om hur forskaren lyckas fånga upp essensen av ett specifikt fenomen och hur forskaren lyckas redovisa essensen av fenomenet i sitt resultat (Szklarski 2015, s. 131-144).

5.5 Teoretiskt och empiriskt samband

Runa Patel, lärare i forskningsmetodik och Bo Davidson, beteendevetare och lärare i forskningsmetodik, förklarar att när man gör en studie eller en forskning av något slag har man som forskare ett syfte att producera ytterligare kunskap till sin omvärld. När studien har en teoretisk förankring innebär det att arbetet tar en utgångspunkt utifrån en etablerad teori, till skillnad från en utredning där problemområdet inte behöver ha någon teoretisk förankring (Patel & Davidson 2014, s. 10-11).

Att försöka skapa ett samband mellan teori och empiri som forskare i en undersökning innebär att man intar ett *induktivt*, det vill säga ett erfarenhetsmässigt förhållningssätt i sitt arbete. Det innebär att vi i vår studie undersöker det vi valt att undersöka utan att ha förankrat det utifrån en etablerad teori. I stället arbetar vi från ett motsatt håll och utgår från vårt insamlade empiriska material, det vill säga utifrån våra intervjupersoners livsvärldsupplevelser och sedan formulerar vi en teoretisk slutsats utifrån det. Denna slutsats ligger sedan till grund för vår slutliga analys av undersökningen (Patel & Davidson 2014, s. 23-25). I vår studie undersökte vi pedagogernas resonemang och vilka erfarenheter de hade av inskolning i den pedagogiska verksamheten. Vår ambition var att studera detta fenomen utifrån intervjupersonernas utsagor och sedan beroende på tolkningen av dessa koppla

materialet till tidigare forskning. I vårt analysarbete utgår vi från intervjupersonernas utsagor och presenterar studiens essens av fenomenet i form av tre kategorier.

6. Syfte och frågeställning

Syftet med vår studie är att få insikt om fenomenet inskolning utifrån hur pedagoger upplever och resonerar kring barns introduktion till den pedagogiska verksamheten. Genom att synliggöra pedagogernas beskrivningar och resonemang är vår avsikt att uppnå en fördjupad förståelse kring fenomenet inskolning baserat på pedagogernas upplevelser utifrån de fenomenologiska centrala begreppen livsvärld och essens. För att lyfta fram fenomenet inskolning har vi ställt följande frågeställningar;

- Vilka erfarenheter har pedagogerna av inskolning?
- Vad upplever pedagogerna är grundläggande för en inskolning?
- Hur ser pedagogerna på sin egen roll i samband med inskolningen?

7. Metod

I följande avsnitt presenterar vi vilken metod vi har använt oss av i genomförandet av vår studie och hur förberedelserna gick till inför intervjuerna som står till grund för vår datainsamling i studien.

7.1 Genomförande

Arbetet inleddes med att vi både individuellt och tillsammans sökte efter relevant litteratur och forskningsbaserade artiklar för vår uppsats. För att på bästa sätt uppnå en fördjupad insikt gällande inskolning delade vi upp läsningen av litteratur och artiklar mellan oss. Anledningen till att vi gjorde så var för att på ett effektivt sätt tillgodogöra oss så mycket information som möjligt inom de aktuella områden som vi ansåg skulle vara relevanta för vårt fortsatta arbete med uppsatsen. Vi valde att skriva vårt vetenskapliga arbete i par vilket innebar att vi båda har varit delaktiga i skrivandet. Under processens gång har vi kunnat stötta och vägleda varandra i uppsatsens alla delar. För att kunna genomföra detta har vi regelbundet suttit tillsammans på Södertörns Högskolebibliotek. Vi har även kunnat arbeta individuellt hemifrån vid behov i samma dokument genom att vi har använt oss av Google dokument som kontinuerligt synkroniserade det vi skrev. Två av de kvalitativa intervjuerna gjorde vi tillsammans sedan utförde vi två intervjuer var på egen hand. Orsaken till det var av praktiska skäl dels för att vinna tid och dels av geografiska skäl. De intervjuer vi gjorde individuellt transkriberade vi också individuellt och de gemensamma intervjuerna delade vi upp mellan oss så att vi transkriberade en intervju var. Arbetet med sammanställandet av intervjuer, analys, resultat samt diskussion genomförde vi gemensamt på Södertörns Högskola.

7.2 Kvalitativa intervjuer

Vi har använt oss av ett kvalitativt tillvägagångssätt i vår studie vilket innebär att vi har gjort kvalitativa intervjuer för att samla in empirisk data. Utifrån den insamlade empirin gjordes en tolkande analys som vi sedan utgick ifrån i vår resultatdel (Patel & Davidson 2014, s. 14).

Jan Trost, professor i sociologi, menar att den kvalitativa intervjun kännetecknas av att frågorna som ställs är enkla och raka medan svaren som intervjupersonerna ger förväntas vara mer innehållsrika och komplexa. Karaktären på intervjufrågorna utformades som ostrukturerade frågor vilket Trost förklarar är frågor som uppmanar till öppna svarsalternativ i intervjun. Det innebär att frågornas struktur ger intervjupersonen möjlighet att svara med egna ord (Trost 2010, s.40).

Intervjuerna i vår undersökning hade låg grad av standardisering vilket Trost förklarar med att intervjuaren kan ta frågorna i en varierad ordning beroende på hur varje intervjutillfälle utformar sig. Det hade alltså ingen egentlig betydelse i vilken ordning vi ställde frågorna utan vi kunde anpassa oss utifrån varje enskilt intervjutillfälle. Vi hade formulerat frågorna i vår intervjuguide så att det gavs utrymme till att ställa följdfrågor vilket kunde ge oss uttömmande beskrivningar från intervjupersonerna och som då lättare skulle kunna synliggöra deras livsvärld av fenomenet. Vi ansåg att denna strukturering av frågorna också skulle kunna underlätta vårt kommande arbete med analysen eftersom intervjupersonernas upplevelser av fenomenet tydligt framträdde genom deras uttömmande beskrivningar. Trost förklarar att när man använder en låg grad av standardisering av intervjufrågorna inkluderas även språkbruket i själva intervjun vilket innebär att intervjuaren kan formulera sitt språk efter vilka intervjupersonerna är. När en intervju har en karaktär av låg standardisering så betyder det helt enkelt att möjligheterna till variation är stora (Trost 2010, s. 39).

Kroksmark förklarar att kvalitativ forskning lämpar sig för små populationer vilket han förklarar att förskolan tillhör, eftersom förskolorna utgörs som små enheter där varken pedagoger eller barn bildar någon numerisk stor skala. Dessa aspekter utgör skäl till att använda sig av kvalitativ forskning inom förskolan. Han förklarar också att genom att använda sig av kvalitativ forskning så är syftet att vilja förstå hur något är snarare än att förklara det (Kroksmark 2014, s. 33).

En viktig förutsättning för just kvalitativ forskning är att möjligheterna till variation och komplexitet är i det närmaste obegränsade vilket innebär att det inte finns någon upplevelse eller uppfattning som kan anses som felaktig. Forskaren måste således acceptera de olika intervjupersonernas beskrivningar av sin verklighet eftersom de räknas som ett resultat. Detta resonemang medför att forskningen blir subjektivistisk vilket innebär att alla individer som ingår i forskningen även forskaren själv tillåts ha olika uppfattningar kring det som undersökningen grundar sig på. Det är skillnaderna i individernas livsvärld som ska lyftas fram i själva forskningen (Kroksmark, s. 33-34).

7.3 Urval

Vår studie grundar sig på sex kvalitativa intervjuer. Förberedelserna gick till så att vi i tre av fallen kontaktade förskolecheferna på de olika enheterna per telefon. Två intervjubesök förbereddes genom att en av oss besökte den aktuella förskolan och den sjätte intervjupersonen fick vi tag på via en studiekamrat i vår seminariegrupp. Urvalet skedde via vårt kontaktnät vilket resulterade i att vi medvetet valde intervjupersoner utifrån olika lång erfarenhet, befattning och kommuner där de arbetade. Anledningen till detta var att försöka få en så bred bild av fenomenet som möjligt. Våra utvalda intervjupersoner arbetar på förskolor i olika kommuner runt om i Stockholm och de är yrkesverksamma i både kommunal och privat regi med olika pedagogiska inriktningar och olika åldersgrupper.

Vid varje intervjutillfälle hade vi med oss ett brev om informerat samtycke som vi gav till intervjupersonerna. Vi informerade återigen om vårt syfte med intervjun och att vi var intresserade av pedagogernas subjektiva beskrivning av sina egna upplevelser och erfarenheter av fenomenet inskolning. Vi frågade varje enskild intervjuperson om de var bekväma med att intervjun spelades in på en ljudfil, samt underrättade dem om att de hade rätt att avbryta intervjun när som helst. Vid samtliga intervjutillfällen hade vi möjlighet att sitta i enskilda rum avsedda för samtal där vi kunde samtala ostört i lugn och ro.

Vi har sammanställt de medverkande intervjupersonerna i vår studie i en tabell där vi har kategoriserat information om pedagogerna och intervjuernas tidslängd, se nedan.

Namn	Yrkes befattning	Ålder	Antal verksamma år i förskolans verksamhet	Intervjuns tidslängd	Ålder på barnen
Pedagog A	förskollärare	27 år	4 år	22 min 40 sek	1-3 år
Pedagog B	barnskötare	42 år	17år	17 min 45 sek	1-3 år
Pedagog C	förskollärare	39 år	16år	33 min 36 sek	2-4 år
Pedagog D	förskollärare	51år	11år	31 min 3 sek	1-3 år
Pedagog E	förskollärare	37 år	14 år	18 min 51 sek	1-3 år
Pedagog F	förskollärare	31 år	5 år	22 min 35 sek	3-5 år

Kvale och Brinkmann förklarar att kvalitativa forskningsintervjuer fungerar som ett slags samtal mellan personerna och är ett gammalt beprövat sätt att skaffa sig systematisk kunskap på. En kvalitativ inställning av någonting innebär att intervjuaren lägger ett fokus på kulturella, vardagliga och situerade aspekter av en annan människas tänkande. De förklarar att en speciell form av forskningsintervjuer är så kallade halvstrukturerade livsvärldsintervjuer som de definierar som en forskningsform som utgår från intervjuer med målet att få beskrivningar av intervjupersonens livsvärld med syfte att tolka dess innebörd av beskrivna fenomen (Kvale & Brinkmann 2009, s 19).

7.4 Analys och bearbetning av intervjuerna

I denna del av vår studie ska vi utifrån vårt empiriska material analysera och bearbeta intervjuerna så att de kan utgöra ett kommande resultat.

Vårt arbete med bearbetning och analys började med att vi transkriberade de inspelade intervjuerna som vi hade genomfört. Transkriberingsarbetet påbörjades med att lyssna på inspelningarna av intervjuerna och skriva ner dem i textform. Efter det momentet läste vi tillsammans igenom samtliga transkriberingar för att skaffa oss en helhetssyn på själva intervjun. Detta gav oss tillfälle att upptäcka om något verkade oklart med intervjuerna eller om den andre forskaren hade funnit information som intervjuaren hade förbisett. Vidare läste vi igenom det transkriberade materialet upprepade gånger eftersom Patel och Davidson förklarar att det är först efter några läsningar som man kan börja urskilja mönster och teman i svaren. Genom detta tillvägagångssätt kunde vi upptäcka fenomenets essens i vår undersökning (Patel och Davidson 2011, s. 123).

7.5 Fenomenologisk analysmetod

I vår analys av det nedskrivna textmaterialet har vi utgått utifrån ett fenomenologiskt tillvägagångssätt. Till hjälp för genomförandet har vi använt oss av Giorgis analysmetod, vilken ofta används i fenomenologiska studier och består av fem olika steg. Vi har inhämtat information om denna metod i Fejes och Thornbergs bok *Handbok i kvalitativ analys*. I boken beskriver Szklarski en samlad version av denna analysmetod. (Szklarski 2015, s. 131-145)

När man använder sig av analysmetoder inom fenomenologiska studier är det av största vikt att man kontrollerar den empiriska förankringen under hela tolkningsprocessen, särskilt när man ska påbörja arbetet med att identifiera texternas centrala teman. För oss innebar det att vi kontinuerligt tittade på de utskrivna transkriberingarna för att säkerställa att det fanns

empiriskt belägg, det vill säga att våra tolkningar av materialet var sanningsenliga. En viktig del av validetskriteriet i kvalitativ forskning utgörs just av en god empirisk förankring (Szkłarski, s. 143).

Szkłarski förklarar att i det första steget är det viktigt att börja med att gå igenom det insamlade materialet så att forskaren kan skapa sig en översikt. Genom att få en översikt hoppades vi kunna få fatt i det huvudsakliga innehållet i de transkriberade intervjuerna. Detta nedskrivna material från våra sex intervjuer innebar för oss trettiofem sidor sammanfattad text. Vi läste igenom samtliga intervjuer ett flertal gånger för att kunna bilda oss en uppfattning om huruvida texterna skulle vara användbara för vårt fortsatta analysarbete. Efter en noga genomgång av texterna var en av oss lite tveksam till att en av intervjuerna skulle kunna ge oss relevant datainformation till studien. Efter att vi diskuterat fram och tillbaka ansåg vi dock båda att samtliga sex texter skulle kunna användas och ge oss relevant information gällande vårt område för undersökningen. För att underlätta vårt kommande analysarbete identifierade vi våra textpersoner från A till F (Szkłarski, s.138).

I steg två läste vi återigen igenom texterna men till skillnad från de föregående läsningarna vi gjort läste vi nu ännu mer detaljerat med syfte på att bryta ner varje text till mindre delar. Szkłarski beskriver att syftet med denna läsning i steg två är att “[...] upptäcka skiftningar i meningsinnehållet och därigenom avgränsa meningsbärande enheter” (Szkłarski, s. 139). De meningsbärande enheterna som vi försökte identifiera i texterna var enstaka ord eller fraser. Det som är viktigt med dessa meningsbärande enheter är att varje enhet ska säga något nytt om det fenomen vi undersöker. Vi letade alltså inte efter upprepningar utan försökte hela tiden urskilja ny kvalitativ information som var relevant för vår studie. Genom att genomföra analysen på detta sätt kände vi att vi fick ett material som skildrade aspekter av de olika intervjupersonernas upplevelser av inskolning.

När vi hade identifierat alla meningsbärande enheter skrev vi om dem från intervjupersonens jagform till tredjepersonsform. Vi gjorde en sammanställning av de transkriberade texterna genom att skriva alla meningsbärande enheter på ett separat papper. För att det skulle vara lätt att upptäcka likheter och skillnader i materialet gav vi varje meningsbärande enhet en varsin färg (Szkłarski, s. 139).

När vi kände oss klara med sammanställningen av texterna utifrån de meningsbärande enheterna, som påvisades i steg två så gick vi vidare till steg tre. I tredje steget analyserade vi

de meningsbärande enheterna ännu mer detaljerat. Vi tittade närmare på varje meningsbärande enhet för att på så sätt försöka förstå dess innehåll och sammanhang. Vi reflekterade över textinnehållet för att se om vi kunde hitta implicita, underförstådda meningar i de olika intervjupersonernas uttalanden som eventuellt skulle kunna förstärka de explicita, tydliga beskrivningarna av deras upplevelser kring fenomenet. Syftet är att relatera de meningsbärande enheterna till varandra och på så sätt kategorisera dem till det sammanhang som de olika enheterna ingår i. Vidare komprimerade vi texterna genom att korta ner dem och ersätta intervjupersonernas längre beskrivningar med begrepp och precisa utsagor (Szkłarski, s.140).

I det fjärde steget sammanfogade vi återigen de meningsbärande enheterna och sammanställde dem i en tabell så att vi på ett överskådligt sätt kunde skapa oss en översikt av intervjupersonernas upplevelser utifrån våra intervjufrågor. Genom att studera alla meningsenheter kunde vi eliminera sådana som vi tyckte var irrelevanta uttalanden och upprepningar hos en och samma person samt reducera liknande enheter i intervjupersonernas beskrivningar till en gemensam benämning. (Szkłarski, s. 141).

Vi påbörjade det femte steget med att göra en noggrann genomgång av de utförliga beskrivningar vi fått fram ur tabellen. Vi studerade intervjupersonernas beskrivningar för att kunna hitta och identifiera olika centrala teman. Szkłarski beskriver denna del av analysarbetet likt en process som “[...] sker successivt från steg tre till steg fem i analysmodellen” (Szkłarski, s.142). De teman vi kunde urskilja som inte varierade mellan intervjupersonerna nämner författarna som de invarianta. Det är dessa invarianta teman som är väsentliga för vår studie och som utgör fenomenets essens (Szkłarski, s.142). Vi kunde efter det femte steget utröna fenomenets essens som vi kunde se bestod av tre kategorier. Essensen av vår insamlade empiri är den vi kommer att ha som utgångspunkt i vårt resultat och vår diskussionsdel.

7.6 Validitet och reliabilitet.

Patel och Davidson belyser två centrala aspekter som varje forskare behöver ta hänsyn till i sin undersökning, nämligen forskningsstudiens validitet och reliabilitet. Dessa aspekter är nödvändiga att tillgå för att undersökningen ska uppnå en hög grad av informationssäkerhet för det som ska utgöra underlaget för den kommande analysen. Reliabiliteten i en undersökning betyder att den utförs på ett tillförlitligt sätt men ska alltid ses till den bakgrund som den unika situation som varje intervju innebär (Patel och Davidson 2014, s. 101).

Tillförlitligheten i vår studie är relaterad till vår egen förmåga eftersom vi använt oss av kvalitativa intervjuer. Hur trovärdigt resultatet har blivit är en följd av vårt tillvägagångssätt beträffande insamlingen av det empiriska materialet och vår analys. Andreas Fejes och Robert Thornberg, professorer i pedagogik, för ett resonemang om att resultatet av studien ska vara formulerat på ett tydligt och välskrivet sätt och vara väl förankrat i empirin (Fejes & Thornberg 2015, s. 259). Intervjuerna spelades in för att vi skulle kunna lyssna på dem i efterhand. Vi säkerställde vårt insamlade material genom att gemensamt reflektera över innehållet i våra inspelade intervjuer. Validiteten i vår studie innebär att vi vet att vi undersöker det rätta, det vill säga det som vi har för avsikt att undersöka och att innehållet i studien överensstämmer med vårt syfte (Patel och Davidson 2014, s. 103).

8. Etiska överväganden

I vår uppsats har vi tagit hänsyn till de fyra huvudkrav för ett individskydd som nämns i Vetenskapsrådets etiska forskningsprinciper för humanistisk - samhällsvetenskaplig forskning.

8.1 Etiska principer för forskning

Dessa krav är *informationskravet* som kan förklaras att man som forskare har ett ansvar att informera de berörda i sammanhanget om forskningens syfte. *Samtyckeskravet* innebär att varje deltagare i studien har rätt att själv bestämma över sin medverkan och på vilka villkor de ska delta. Det tredje kravet är *konfidentialitetskravet* och kan sammanfattas som en offentlig sekretess, där alla deltagare i studien ska ges största möjliga konfidentialitet där all information som inhämtas för studien ska förvaras så att ingen obehörig kan komma åt den. Det fjärde och sista kravet som nämns är *nyttjandekravet* vilket innebär att det insamlade empiriska materialet från de inblandade endast får användas i forskningssyfte. Informationen får endast lånas ut till andra forskare som är väl bekanta med de förpliktelser som gäller för god forskningssed (Vetenskapsrådet 2002, s. 5-14).

Informations- och samtyckeskravet har vi tagit i beaktande då vi har informerat berörda förskolor och pedagoger om vår studies syfte samt att de deltar frivilligt och på egna villkor. de har också fått veta att de när som helst kan avbryta sin medverkan, även efter att det empiriska materialet är insamlat (Vetenskapsrådet 2002, s. 5-14).

Konfidentialitetskravet har infriats genom att vi har informerat berörda personer om att vi endast kommer att spela upp de inspelade intervjuerna för oss själva när vi sammanställer vårt material samt att deras namn, kön, förskolans namn och i vilken kommun de arbetar i ej kommer att nämnas i uppsatsen (Vetenskapsrådet 2002, s. 5-14).

Nyttjandekravet har fullgjorts då vi endast kommer att använda materialet till vad som angivits i det brev som vi skickat ut innan intervjuerna gällande informerat samtycke (Vetenskapsrådet 2002, s. 5-14).

9. Resultat

I det här avsnittet av studien presenterar vi vårt insamlade material i en resultatdel. Materialet grundar sig på våra kvalitativa intervjuer i undersökningen och på pedagogernas upplevelser av fenomenet inskolning utifrån deras egen livsvärld. Med hjälp av pedagogernas livsvärld har vi kunnat utröna essensen av fenomenet bestående av tre kategorier; relation mellan barn och pedagog, det meningsfulla sammanhanget och pedagogens egen yrkesprofession. I vårt resultat sammanfattar vi och citerar de sex pedagogernas uttalanden från de kvalitativa intervjuerna för att ytterligare förstärka och ge ett tydligt resultat.

Fenomenet inskolning har i vår studie analyserats utifrån intervjupersonernas livsvärld där vi har kommit fram till de tre ovannämnda kategorierna som tillsammans bildar den kärna som utgör essensen av undersökningen. Vi tolkar att de tre kategorierna är beroende av varandra vilket innebär att vi inte kan bortse från någon av dem. Skulle vi utesluta en av kategorierna blir inte essensen densamma som den vi nu kommit fram till genom vår analys.

I figuren nedan förtydligar vi fenomenets essens som i vår studie består av tre kategorier.

9.1 Relation mellan barn och pedagog

Vår analys av intervjuerna visade att hälften av pedagogerna i vår undersökning arbetar med modellen föräldraaktiv inskolning. Modellen innebär att föräldrarna är delaktiga i verksamhetens aktiviteter och rutiner samt att de själva ansvarar för sitt eget barn under inskolningsperioden. De pedagoger som arbetar med den föräldraaktiva inskolningen förklarar att deras upplevelser och erfarenheter kring den föräldraaktiva inskolningen genererar i att det enskilda barnet får möjlighet att tränas på att vara i förskolan tillsammans med sin förälder. De betonar att erfarenheten av detta arbetssätt är att det skapar en trygghet för barnet eftersom det också underlättar för den kommande relationen som pedagoger och barn ska skapa med varandra. Pedagog A menar att detta tillvägagångssätt under inskolningsprocessen resulterar i att barnen tillsammans med sin förälder kan utforska och introduceras till sin nya miljö på ett så naturligt sätt som möjligt.

Det som jag ser som en fördel är att barnet tränas på att vara i förskolan tillsammans med föräldern. Jag kan se det som en väldig tillgång att föräldern är med hela dagar och är med i alla situationer och byter blöja och är med vid vilan. Vi pedagoger är självklart med men dom här små barnen, dom är ju tryggast tillsammans med sin förälder och ser ju om föräldern tycker att det här stället är okej så tycker jag också det (Intervjudatum 2015-10-05).

Analysen uppvisade också att resterande pedagoger har erfarenhet av inskolningsmetoden där föräldrarna inte är aktiva i verksamheten. Metodens arbetssätt beskrivs av pedagogerna och går till så att föräldrarna endast är med under en kort stund under de första dagarna. Pedagogerna uppmanar föräldrarna att sitta på ett och samma ställe i den pedagogiska verksamheten dit barnen kan gå och känslomässigt hämta stöd om barnet behöver det. De uttrycker att detta arbetssätt skapar en trygghet för det enskilda barnet eftersom pedagogerna upplever att barnet annars kan bli oroligt och vill leta efter sin förälder istället för att kunna koncentrera sig på att utforska den pedagogiska miljön. Pedagog B förklarar nedan hur deras verksamhet resonerar kring föräldrarnas delaktighet rörande inskolningen.

Man förklarar för föräldern att sitt still. Rör inte på dig utan sitt där så att dom kan komma tillbaka och kolla att du finns där. Det tycker jag är jätteviktigt (2015-10-05).

I vår analys visade det sig att samtliga pedagoger anser att en grundläggande faktor för inskolning är att skapa en relation med barnet. Om pedagogen lyckas få en bra kontakt med barnet i början så ökar förutsättningen för att barnet ska kunna känna en trygghet i den pedagogiska verksamheten. Ett exempel på hur man som pedagog kan arbeta med relationsskapande i praktiken ger pedagog D i beskrivningen av sin upplevelse av vad som är den pedagogiska uppgiften i samband med inskolningen.

Min pedagogiska uppgift i samband med inskolningen är att barnet ska få ett förtroende för mig. Jag ska vara kommunikativ med barnet och sjunga mycket, hitta på sånger med barnet så att de blir i fokus (2015-10-16).

Ett annat exempel som majoriteten av pedagogerna ger oss är att använda föräldrarna som hjälpmedel i relationskapandet med det enskilda barnet. Pedagog A beskriver sin erfarenhet kring att trygga barn blir trygga genom sina föräldrar.

Dels att pedagogen får bra kontakt med så klart barnet, men också med föräldrarna. Jag tror på att ett tryggt barn blir tryggt genom föräldern. Kan jag tänka lite. Att ser barnet att föräldern är trygg i miljön och trygg med oss pedagoger så blir barnet automatiskt tryggt (2015-10-05).

En annan aspekt som kan påverka relationskapandet med det enskilda barnet är hur pedagogen uppmärksammar barnet och aktivt försöker implementera barnet till verksamheten. Vi uppmärksammade en upplevelse hos pedagog F som vi tror kan ha betydelse för barnets och pedagogens möjligheter till gemenskap.

Att man har roliga aktiviteter sjunger sånger och sådant så att det nya barnet vill vara med. Att man hela tiden sitter på golvet nära barnen och är tillgänglig (2015-10-20).

Genom erfarenheterna hos pedagogerna kunde vi se att kontaktskapandet med det enskilda barnet även har betydelse för relationen och gemenskapen för hela barngruppen. Lyckas pedagogen på ett tidigt stadium få det nya barnet att känna sig som en del av barngruppen ökar det förutsättningen för att en bra gruppdynamik ska kunna utformas och att de gamla barnen tar emot det nya barnet på ett bra sätt. Detta knyter an till vår nästa kategori som förklarar barnens delaktighet i det meningsfulla sammanhanget.

9.2 Det meningsfulla sammanhanget

I vår analys framgår det tydligt att samtliga pedagoger har erfarenhet av och tillämpar vad vi tidigare nämnt som gruppinskolning när nya barn ska introduceras till den pedagogiska verksamheten. Det har visat sig att pedagogerna är välvilligt inställda till detta arbetssätt eftersom de upplever att både gamla och nya barn påverkar varandra på ett positivt sätt som kan främja känslan av samhörighet. Pedagog C nämner att barnets känsla av att vara en del av ett sammanhang i gruppen är viktigt och blir en tillgång för den övriga barngruppen.

Barnet känner att det vill komma hit och att det finns någonting att göra och att det finns kompisar här som är positiva i bemötandet. Barnen är oftast väldigt positivt inställda till nya barn och vill visa dom positiva grejer. Det som finns när man är här är väldigt roligt, man får vara med om roliga saker, man får lära sig saker och man får ingå i ett sammanhang som är meningsfullt (2015-10-13).

Även miljön är en grundläggande aspekt när det gäller välkommandet av nya barn till verksamheten. Enligt pedagogernas erfarenheter är en välkomnande och stimulerande miljö en förutsättning för barnets trivsel. Vår tolkning av vad pedagogerna menar med stimulerande miljö är att den pedagogiska miljön ska vara anpassad efter barnens behov och lust att upptäcka och lära. Pedagog C uttrycker sig följande angående inskolningen.

En bra inskolning handlar om att skola in barnen till en verksamhet som de kan ta till sig. Barnen och pedagogen ska ha kontakt tillsammans med miljön. Barnen ska vilja komma tillbaka och ta kontakt med kompisar, material och pedagoger (2015-10-13).

Pedagog C ger oss erfarenhetsexempel av att ingå i ett sammanhang och vad det kan ha för betydelse för barnens fortsatta utveckling.

Barnen ska komma in i en verksamhet och ett sammanhang. Där de får vara med om ett lustfyllt lärande och får lära sig alla sådana koder som man behöver i livet för att vara en individ i ett sammanhang (2015-10-13).

Vår tolkning av pedagog C upplevelser är att förskolan fungerar som en social institution där barnen ska få möjlighet att utvecklas både individuellt och i grupp. Barnen ska också få träna

på att ingå i ett större sammanhang där man som individ måste ta hänsyn till och respektera de regler och normer som råder i den aktuella gruppen. Pedagog E är av samma uppfattning och berättar att det ingår i det pedagogiska uppdraget att se till så att förskolan är en plats där barnen kan stimuleras och utvecklas.

Förskolan ska vara en trygg och stimulerande miljö där man kan trivas. Man vill ju att barnen ska känna att de kan vara på förskolan, lära sig nya saker och bli stimulerad (2015-10-20).

Utifrån vår analys kunde vi fastställa pedagogernas resonemang av att barnen skolas in till den pedagogiska verksamheten och inte till en enskild pedagog. Detta innebär enligt vår tolkning att pedagogerna inte har för avsikt att knyta an till ett specifikt barn utan att alla närvarande pedagoger ansvarar för att barnen ska känna sig trygga och bekväma med pedagogerna och de övriga barnen samt den pedagogiska miljön. Pedagog C beskriver sin upplevelse av att skola in barn till barngruppen.

En bra inskolning handlar om att skola in barnen i verksamheten och inte till exempel till en pedagog för att det blir väldigt sårbart. Barnen ska skolas in i verksamheten och det som händer här är att barnen vet att det finns flera pedagoger och att alla försöker se till barnens bästa (2015-10-13).

Att få barnen att känna sig delaktiga i ett meningsfullt sammanhang är något som pedagogerna uttrycker ingår i deras arbete med barnen i verksamheten. Detta föranleder oss till vår nästa kategori som handlar om den enskilda pedagogens yrkesprofession och det ansvar som ingår i det pedagogiska uppdraget.

9.3 Pedagogens egen yrkesprofession

Enligt vår analys kunde vi fastställa pedagogernas resonemang kring betydelsen av deras yrkesprofession i samband med inskolning. Vi uppfattade bland annat att pedagogerna i sina beskrivningar upplevde att ett stort ansvar lades på dem vid introduktionen av nya barn. Pedagog F uttrycker sina erfarenheter kring detta.

Man får ett väldigt stort ansvar. Man ska ju liksom vara en bra pedagog och ansiktet utåt för hela verksamheten eftersom att det är vi som möter de nya föräldrarna och deras barn, vi lägger grunden för dem och deras första upplevelse av förskolan. Det är viktigt att den upplevelsen blir bra (2015-10-20).

Pedagog F resonemang stämmer överens med upplevelsena som pedagog E förklarar genom att betona vikten av att få föräldrar och barn att känna sig välkomna till förskolan. Något som pedagog E upplever ingår i välkommandet av nya familjer är att hela arbetslaget i förväg har planerat och strukturerat inskolningen så att syftet följer med i hela processen.

Det är viktigt att inskolningen är välplanerad och att man planerat den i förväg. Att man som pedagog vet vad man ska göra och att man tänkt igenom syftet för inskolningen så att det får genomsyra dessa tre dagar (2015-10-20).

En känsla som vi kunde urskilja att samtliga pedagoger upplevde hos sig själva var stolthet efter att de hade varit delaktiga i en lyckad inskolningsprocess. Resonemanget bestod i att förklara hur en genomtänkt och välstrukturerad inskolning genererade i att barnet på ett naturligt sätt introducerades till den övriga barngruppen. Pedagog A beskriver sin egen känsla på följande sätt.

Man blir väldigt glad och stolt. Man känner att man liksom har lyckats och att man är glad för barnets skull och en stolthet över att man har varit en del i dom här inskolningarna, den här processen och att det har gått bra (2015-10-05).

Även pedagog C beskriver en liknande känsla hos sig själv när inskolningen av ett nytt barn har gått bra och den nya barngruppens konstellation har etablerat sig.

Jag känner mig väldigt glad och stolt. Vi har lyckats, vi har gjort rätt och gått rätt tillväga den här gången. Jag känner mig glädjefylld för att få lära känna ett barn och följa det barnet på deras väg så långt som möjligt (2015-10-13).

Alla pedagoger utom en berättade om sina upplevelser kring utformningen av sitt arbetssätt gällande inskolning. De upplevde att arbetssättet är beroende av pedagogernas tidigare erfarenheter, nuvarande förutsättningar och den aktuella barngruppens konstellation. En

pedagog berättade att de ändrade sitt arbetssätt efter att en förälder hade framfört sina åsikter gällande deras inskolningsmetod. Pedagog D uttrycker sin frustration över att det inte finns några riktlinjer gällande inskolning från aktuella styrdokument på följande sätt.

Det finns inga riktlinjer, det finns ingenting skrivet eller någonting vilket jag tycker att det ska göra. Hur gör man, hur går man tillväga? Ungefär som en lathund (2015-10-16).

10. Diskussion, slutsats och metoddiskussion

I denna del har vi för avsikt att diskutera essensen som har framkommit i resultatet av vår undersökning. De tre kategorier som utgör essensen i studien har vi kommit fram till genom att göra tolkningar utifrån pedagogernas livsvärld av fenomenet inskolning. Dessa tolkningar diskuterar vi genom att ställa dem i relation till den forskning som vi presenterat tidigare i uppsatsen. Avslutningsvis ger vi förslag till fortsatt forskning inom det valda ämnet.

10.1 Diskussion

Syftet med vår studie var att få insikt om fenomenet inskolning och hur pedagoger upplever och resonerar kring barnens introduktion till den pedagogiska verksamheten. Genom kvalitativa intervjuer har vi synliggjort pedagogernas beskrivningar av deras olika upplevelser som vi sedan tolkat utifrån det fenomenologiska tillvägagångssättet, framförallt med hjälp av begreppen livsvärld och essens. Utifrån våra tolkningar av pedagogernas utsagor i intervjuerna ämnar vi att i detta avsnitt av uppsatsen diskutera essensen som framkommit av vår analys.

Mot bakgrund till Kroksmarks resonemang där han förklarar att förskolan i och med den nya skolreformen tillhör 1-9 skolan och därmed fick en egen läroplan, Läroplan för förskolan 98, Lpfö (rev 10) anser vi att förskolans innebörd i samhället har förändrats. I samband med revideringen fick förskolan ett eget kapitel i skollagen. Vi anser att förskolan i och med detta har fått en mer betydande roll eftersom förskolan tidigare var ämnat för yrkesarbetande föräldrar, men i och med att förskolan nu är en allmän skolform så har fokus istället flyttats till barnet och dess utveckling och lärande. Detta medförde också att begreppet dagis ersattes av förskola och därmed fick en helt ny innebörd. I förskolans läroplan framgår det tydligt att förskolans uppdrag i dag är att lägga grunden för ett livslångt lärande med olika strävansmål som pedagogerna ska arbeta mot. Reformen leder till att alla som arbetar i förskolan bör vara väl insatta och förstå innebörden av kategorierna omsorg, utveckling och lärande och hur dessa begrepp ska implementeras i den dagliga verksamheten. I resultatet av vår undersökning kunde vi urskilja att pedagogerna var införstådda med de riktlinjer som förskolans läroplan framhåller. Vi kunde se att samtliga pedagoger förde ett medvetet resonemang kring vikten av att alla barn ska ingå i ett meningsfullt sammanhang där pedagogerna också ska främja det lustfyllda lärandet hos barnen med hjälp av den pedagogiska verksamheten.

I och med att förskolan fick en läroplan och blev en offentlig sfär där både omsorg och undervisning ska tillgodoses ser vi att det resulterat i att ansvaret och kravet på pedagogerna har ökat. Det har genererat i att det finns nya krav på att pedagoger ska ha en adekvat utbildning det vill säga förskollärläroplan. De privata delarna som uppfostran och omsorg låg tidigare på föräldrarnas ansvar men har nu successivt implementerats till förskolans pedagogiska verksamhet.

Halldén nämner att förskolan idag utgör en naturlig del av barnens vardag eftersom de spenderar stor del av sin barndom i denna verksamhet. Den moderna förskolan ska erbjuda barnet omvårdnad men också bedriva undervisning i form av pedagogiska inslag. Förskolemiljön ska utgöra en balans mellan omvårdnad och undervisning där barnet ska få möjlighet att utvecklas och förverkliga sig själva (Halldén 2005, s. 100-101).

Samtliga pedagoger har erfarenhet av och arbetar i dagsläget med gruppinskolning. Här ser vi tydligt att pedagogernas arbetssätt går i linje med tidigare forskning när de uttrycker att en viktig aspekt under inskolning är att barnen ska känna att de ingår i ett sammanhang som är meningsfullt där de får vara med om en vardag som är präglad av ett lustfyllt lärande. Niss och Söderström skriver om gruppinskolning där de förklarar att det är viktigt att barnen från början får erfara att de ingår i ett sammanhang som innefattar både barn och pedagoger. Barnen får då möjlighet att skapa relationer till varandra som vi anser är viktiga eftersom dessa relationer fortsätter att utvecklas under hela förskoleperioden och lägger grund till barnens förmåga till social kompetens. Barnen blir en tillgång när man utnyttjar deras naturliga intresse och nyfikenhet av varandra (Niss & Söderström 2006, s. 111). Simonsson och Thorell gör ett liknande resonemang när de beskriver barnens delaktighet i samband med inskolningen. I beskrivningen framgår att relationerna som skapas mellan barn och mellan pedagoger och barn sker i ett socialt institutionellt sammanhang där barnen deltar aktivt och på så sätt medverkar i en kollektiv process (Simonsson & Thorell 2010, s. 54).

Däremot ser vi att pedagogernas åsikter går isär när det gäller föräldraaktiv eller ej föräldraaktiv inskolning. De pedagoger som tillämpade föräldraaktiv inskolning såg det som en fördel att föräldrarna tillsammans med sina barn tränades på att vistas i förskolans pedagogiska miljö. Abrahamson skriver att barnet har ett behov av att tillsammans med sin förälder få bekanta sig med den nya miljön på förskolan samt att i deras egen takt få möjlighet att bygga upp en relation till pedagogerna. Hon framhäver att det tar tid att bygga upp tillit till en ny person och att det därför är av stor vikt att barnet få ha sin förälder närvarande då denna

relation ska utvecklas. Vidare skriver Abrahamsen att det underlättar för barnet att knyta denna kontakt till pedagogen om barnet ser att föräldern är bekväm i miljön och med de pedagoger som finns närvarande. Har pedagogen lyckats med sitt uppdrag att knyta en meningsfull relation till barnet blir inte separationen från föräldern lika skrämmande (Abrahamsen 2006, s. 73). Ett liknande resonemang kan vi se att Arnesson Eriksson också framhåller då hon förklarar att föräldern sänder ut positiva signaler i sitt aktiva deltagande i verksamheten tillsammans med sitt barn. Barnet får då möjlighet att i trygghet utforska den nya miljön och komma underfund med förskolans rutiner, samt i lugn och ro skapa en kontakt till pedagogerna. Den föräldraaktiva inskolningen genererar också i en stor insyn i den pedagogiska verksamheten, vilket medför att föräldrarna känner sig bekväma med att veta strukturen på sitt barns vardag (Arnesson Eriksson 2010, s. 30).

De pedagoger som inte använde sig av den föräldraaktiva metoden resonerade däremot så att det fungerade bättre utan närvarande föräldrar eftersom de kan föra över sin egen oro på sina barn. En reflektion vi har gjort är att samtliga av de pedagoger som använder sig av icke föräldraaktiv inskolning föredrar att föräldrarna intar en passiv roll och ett tillbakadraget förhållningssätt under inskolningsperioden genom att de hänvisas till att vara på ett och samma ställe. Barnet ska däremot kunna återkomma till denna plats och till föräldrarnas trygga hamn vid behov. Niss och Söderström betonar vikten av att föräldern inte är delaktig i barnets leksituationer under inskolningen, detta för att de små barnen ska förstå att det främst är pedagogerna som är synonymt med leken och leksakerna i förskolans miljö. Föräldrarnas uppgift under inskolningen är att representera den trygga hamn dit barnen kan gå, därför är det så betydelsefullt att de håller sig till samma plats under dessa dagar (Niss och Söderström 2006, s. 113).

Vår undersökning visade att pedagogerna har uppmärksammat och är medvetna om vikten av att vara en aktiv och inbjudande pedagog i relationsskapandet med det enskilda barnet. Efter att vi reflekterat och tolkat pedagogernas upplevelser om hur man kan arbeta som närvarande pedagog uppfattar vi att det kan främja det enskilda kontaktskapandet mellan barn och pedagog i symbios med den pedagogiska miljön men att det också främjar till gemenskapen mellan barnen. Detta är något som lyfts fram i Wessmans resonemang där hon exemplifierar att pedagoger vinner på att vara nära barnen. Genom att pedagogerna sätter sig på golvet där barnen uppehåller sig kan föräldrarna lätt överblicka hur inskolningen går för sina barn, samt få en uppfattning vilka de kommande lekkamraterna är och hur avdelningens miljö ser ut.

Detta resulterar också i att föräldrarna överskådligt kan följa pedagogernas interaktion med barnen. Pedagogen och barnet får i sin tur i lugn och ro möjlighet att skapa kontakt med varandra. Dessa förutsättningar ger förhoppningsvis föräldrarna en avslappnad attityd till inskolningen som de sedan kan föra över till sitt barn (Wessman 2010, s. 30).

Samtliga pedagoger ansåg att barnet skulle skolas in till hela verksamheten på förskolan och inte till en specifik pedagog. Samtidigt uttrycker de att det är viktigt att barnet får möjlighet att knyta an och skapa en relation till alla pedagoger som ingår i arbetslaget. Vi tolkar att pedagogernas resonemang kring detta inte stämmer överens med hur Broberg, Hagström och Broberg resonerar kring att ett litet barn endast kan ha mellan en till fem anknytningspersoner, oavsett kulturell bakgrund. Detta begränsade antal anknytningspersoner som det lilla barnet kan ha innebär att när barnet ska börja på förskolan är det högst troligt att barnet endast kan knyta an till en av pedagogerna. Orsaken till detta är att de flesta barn när de börjar på förskolan redan har andra anknytningspersoner i sin närhet. Tidigare forskning visar att även Månsson ställer sig bakom detta resonemang då hon skriver att det är viktigt för barnet att ha en pedagog som är ansvarig för övergången mellan hemmet och förskolan. Övergången till förskolan innebär barnets inskolning och barnets första kontakt med pedagogerna. Denna pedagog blir barnets substitut när föräldern inte finns tillgänglig. Pedagogerna som Månsson benämner som en *key-person*, bör finnas tillgängliga när barnet ska lämnas på morgonen eftersom det är vid separationen från föräldern som barnet är mest behövande av den ersättande pedagogerna (Månsson 2011, s. 13-15).

Detta resonemang tolkar vi överensstämmer med vad pedagog A anser om vad som kan påverka inskolningens resultat om det inte är samma pedagog under hela inskolningsprocessen. Pedagog A hävdar att det har en negativ inverkan på barnet att behöva möta olika pedagoger i samband med inskolningen. Broberg, Hagström och Broberg menar att det samtidigt är viktigt att barnet får möjlighet att skapa en relation och känna en trygghet med övriga pedagoger. Detta kan medföra att barnet även kan rikta anknytningsbeteenden till dem också (Broberg, Hagström & Broberg 2014, s. 71-72).

Flertalet av pedagogerna upplevde att den pedagogiska miljön spelade en stor roll under själva inskolningsprocessen. De ansåg att det var viktigt för barnet i deras inskolningsprocess att miljön var inbjudande och lockade till aktivitet vilket skulle främja barnets förutsättningar för kontaktskapande. I skriften *Småbarnens egen läroplan*, som är en tolkning av författarna står

det att miljön ska vara anpassad till den utvecklingsfas som barnet befinner sig i för tillfället samt att miljön ska vara tillgänglig och vara varierad för varje barn i den pedagogiska verksamheten (Carlberg, Granberg & Lindfors 2013, s. 16). Detta resonemang kan vi även se att Arnesson Eriksson ansluter sig till i hennes sätt att resonera om att pedagogerna kontinuerligt måste anpassa sig efter barngruppen och det enskilda barnets stundande intresse (Arnesson Eriksson 2010, s. 46).

Ett område som vår analys har uppvisat är pedagogernas uppfattning av betydelsen av att skapa en god kontakt med föräldrarna och barnen. Pedagog C nämner i sitt resonemang att kontakten mellan barn och pedagog, kontakten mellan barnen, samt barnen med miljön bör bli så positiv som möjligt eftersom kontakten har så stor betydelse för hur resultatet av inskolningen blir. Arnesson Eriksson bekräftar denna betydelse i sitt uttalande att det är bra att se över materialet på avdelningen innan inskolningens början med syfte att det ska finnas flera saker av samma sort eftersom små barns möten emellan består av att imitera varandra och bredvid leka (Arnesson Eriksson 2010, s. 23). Pedagog A upplever också att kontakten som pedagogen skapar med både barn och föräldrar är viktig. Pedagog D anser att en god föräldrelation kan bidra till att föräldrarna ändå känner sig nöjda med sitt val av förskola till sina barn, även om det inte varit ett aktivt förstahandsval. Niss skriver att samarbetet och den kontakt som skapas mellan föräldern och pedagogen har stor betydelse för barnets första möte med den pedagogiska verksamheten. Pedagogens förmåga att skapa en relation med föräldern utgör grunden till ett gott samarbete, som i sin tur gynnar barnets utveckling och trivsel i förskolan (Niss 1988, s. 10).

Att det fanns skillnader i tillvägagångssättet i arbetet med inskolning på de olika förskolorna nämnde pedagogerna på olika sätt i vår undersökning. Vi tycker att det är en intressant reflektion eftersom inga egentliga riktlinjer finns att tillgå gällande inskolning av barn till den pedagogiska verksamheten. Efter att vi har reflekterat kring inskolningens uppbyggnad tolkar vi att pedagogerna upplevde att det skulle underlätta om det fanns färdiga riktlinjer till förskolan om hur inskolningen bör planeras och struktureras. Anledningen till detta är att pedagoger ska kunna känna en säkerhet i hur de på bästa sätt kan möta nya barn och föräldrar till den kommande verksamheten. Det som står att finna i läroplanen för förskolan som närmast kan likna riktlinjer är att;

- Arbetslaget ska visa respekt för föräldrarna och känna ansvar för att det utvecklas en tillitsfull relation mellan förskolans personal och barnens familjer
- Förskollärare ska ansvara för att varje barn tillsammans med sina föräldrar får en god introduktion i förskolan
- Arbetslaget ska föra fortlöpande samtal med barnens vårdnadshavare om barnens trivsel, utveckling och lärande (Skolverket 2010, s. 13).

Arnesson Eriksson uttrycker att det är upp till varje pedagogisk verksamhet att själva ansvara för att tolka läroplanens riktlinjer och arbeta fram en arbetsplan utifrån den som ska gälla inskolning av nya barn till just deras förskola. Det viktigaste däremot enligt henne är att inskolningen har ett genomtänkt syfte och att varje inskolning ska avslutas med en utvärdering som kan fungera som ett underlag när man ska planera kommande inskolningar. Det här resonemanget överensstämmer med pedagog E som beskrev vikten av en välplanerad inskolning med ett genomtänkt syfte. Vidare diskuterar Arnesson Eriksson att det säkert finns lika många varianter på inskolning som det finns förskolor. Även om grunden gällande inskolning finns hos flertalet förskolor så utvecklar alla någonting som passar just deras verksamhet. Hon hävdar att det behövs ett gemensamt och genomtänkt förhållningssätt där alla är överens om vilka metoder som ska gälla vid inskolningen eftersom det kan generera i både trygga barn och föräldrar på lång sikt (Arnesson Eriksson 2010, s. 11-24, 29).

Vår slutsats är att det finns många olika sätt att genomföra en inskolning på. Eftersom det inte existerar några direkta riktlinjer från de styrdokument som är aktuella är det upp till varje enskild verksamhet att själva utarbeta ett arbetssätt som passar dem. Vi anser att arbetssättet kan påverkas av de verksamma pedagogernas egna erfarenheter och uppfattningar om hur en inskolning ska genomföras i praktiken. Utifrån vårt resultat tolkar vi att kunskaper om inskolning är något som varje enskild pedagog förvärvar genom sitt praktiska arbete. När en inskolning ska planeras och genomföras utgår pedagogerna från den kunskap som de redan har tillägnat sig genom tidigare erfarenheter och med hjälp av sina kollegors redan etablerade erfarenheter. Det resulterar i att de pedagoger som anländer till en verksamhet implementeras till det arbetssätt som redan praktiseras på den aktuella förskolan och som pedagogerna känner sig mest nöjda och bekväma med. Dessa tankar stämmer överens med Wessmans resonemang där hon uttrycker att arbetet med inskolningen underlättas om pedagogerna i verksamheten har en väl utvecklad erfarenhetsgrund gällande inskolning eftersom hon menar att det är en viktig pedagogisk uppgift att ta emot en ny familj i förskolan. Hon betonar

betydelsen av att pedagogen anammar sin uppgift genom att gå in i sin yrkesroll och genom det ta på sig ansvaret för familjens introduktion i den pedagogiska verksamheten. Det är vad Wessman anser är en av pedagogens förnämsta uppgift (Wessman 2010, s. 110).

10.2 Metoddiskussion

I det här avsnittet reflekterar vi kring vår valda metod i genomförandet av vår studie.

Vårt urval av intervjupersonerna var vad Trost kallar ett så kallat bekvämlighetsurval eftersom att det skedde via vårt kontaktnät (Trost 2002, s. 41). Vi har i efterhand konstaterat att våra intervjupersoner i studien arbetar i verksamheter belägna i relativt homogena områden. Vi har funderat på om vårt resultat skulle ha fått en annan karaktär om vi hade tänkt annorlunda kring vårt urval och inkluderat verksamheter från mer segregerade områden.

I vår undersökning utförde vi kvalitativa intervjuer för att samla in empirisk data. Frågorna i undersökningens intervjuguide var formulerade utifrån en låg grad av strukturering för att intervjupersonernas i bästa möjliga mån skulle ges möjlighet till att svara med egna ord och formulera beskrivande utsagor utifrån deras livsvärld. Metoden vi valt gav oss ett utförligt empiriskt material där vi kunde synliggöra pedagogernas erfarenheter och upplevelser av inskolning, vilket vi kunde arbeta vidare med i vårt analysarbete. Däremot så kunde vi inte undgå att i vår reflektion fundera över om vår egen erfarenhet och våra tidigare upplevelser av fenomenet påverkade oss och om vi på grund av detta ställde mer eller mindre styrda följdfrågor för att få sådana svar som vi möjligtvis på ett underförstått sätt förväntade oss att intervjupersonerna skulle svara utifrån deras upplevelser av fenomenet. Det resulterade i att när vi genomfört vår analys märkte att vissa av intervjupersonernas svar blev korta bekräftelser av våra egna formulerade meningar istället för att de återgav egna uttömmande svar kring deras upplevelser av fenomenet.

Vi reflekterar över det faktum att vi i genomförandet av intervjuerna av olika skäl valde att genomföra dem både enskilt och i par och vad det hade för konsekvenser för undersökningens resultat. Vi anser att det var bättre om båda hade varit fysiskt närvarande vid samtliga intervjutillfällen eftersom det skulle bidragit till bådas tolkningar av intervjupersonernas utsagor. Konsekvensen av vårt tillvägagångssätt blev att vi inte hade samma möjlighet att upptäcka intervjupersonens indirekta svar uttryckt genom kroppsspråk, gester och minspel.

Däremot kunde vi upptäcka skillnader mellan talspråk och skriftspråk efter att vi transkriberat våra intervjuer eftersom vi inte återgav intervjupersonernas pauser, hummanden och gester i den skrivna texten vilket mer eller mindre kan ha påverkat underlaget för vår analys. Det resulterade i att vi i vissa fall blev tvungna att gå tillbaka till ljudupptagningarna och lyssna på intervjuerna upprepande gånger för att kunna redogöra intervjupersonernas upplevelser på ett rättvist sätt.

Vi har även reflekterat kring intervjupersonernas vetskap om att vi kombinerar våra forskollärostudier med att också vara verksamma pedagoger och om detta kan ha påverkat deras val av uttryck och formuleringar. Vi tolkade att intervjupersonerna ibland använde sig av uttryck och begrepp som uppfattas vara identifierat med vårt yrke, vilket vi skulle förstå innebörden av men som med vårt neutrala förhållningssätt var tvungna att be dem utveckla vidare eftersom vi ville få fram deras upplevelser av frågeställningarna.

I det fenomenologiska tillvägagångssättet som vi valde att använda oss av var avsikten att vi som forskare skulle inta ett så fördomsfritt förhållningssätt som möjligt. Det vill säga lägga alla våra tidigare erfarenheter, uppfattningar och förkunskaper om fenomenet åt sidan. Vi upplever att vi strävade efter att inta ett fördomsfritt förhållningssätt men att det var svårt för oss att helt bortse från våra erfarenheter och uppfattningar om inskolning som vi tidigare har förvärvat i den pedagogiska verksamhetens miljö. Här kunde vi konstatera fördelen med att vara närvarande båda två vid analysen av de kvalitativa intervjuerna eftersom vi då kunde tolka svaren från bådats perspektiv samt vara kritiska och ifrågasätta varandras tolkningar. En annan aspekt som vi reflekterat över var att vi vid samtliga intervjuer erbjöds att sitta enskilt med våra intervjupersoner vilket vi antar påverkade koncentrationen och närvaron i deras svar på ett positivt sätt.

Avslutningsvis vill vi betona att resultatet i vår undersökning är en livsvärldsbeskrivning av fenomenet utifrån våra utvalda medverkande intervjupersoner. Vi har sedan tolkat deras beskrivningar efter att ha inspirerats av den fenomenologiska teoretiska ansatsen och utifrån de två centrala begreppen livsvärld och essens.

11. Förslag till fortsatt forskning

Under processens gång med vår uppsats, i det planerande skedet, under genomförandet av intervjuerna och framförallt efter att vi bearbetat och analyserat texterna har vidare tankar och funderingar kring ämnet uppstått. Nedan presenterar vi ett ämne som vi tycker är intressant och som vi anser att det kan finnas anledning att forska vidare kring.

I vår uppsats har vi fokuserat på sex pedagogers upplevelser och resonemang gällande inskolning. Det innebär att vi endast har undersökt fenomenet utifrån ett pedagogperspektiv. Vi anser att det även skulle vara intressant att belysa fenomenet utifrån ett föräldraperspektiv. Dels för att kunna jämföra de olika parternas upplevelser men också för att synliggöra vad föräldrarna upplever är betydelsefullt i samband med sina barns inskolning.

- Vill föräldrarna ha och får de inflytande i inskolningsprocessen?
- Vad anser föräldrarna om sina möjligheter att kunna påverka hur inskolningen ska gå till?
- Påverkar förskolans inskolningsmodell föräldrarnas val av förskola?

Man skulle utifrån dessa frågeställningar kunna genomföra kvalitativa intervjuer alternativt skicka ut enkäter till föräldrar i olika kommuner som har barn i förskolan.

12. Källredovisning

Otryckta källor

Intervjudatum med pedagog A 2015-10-05

Intervjudatum med pedagog B 2015-10-13

Intervjudatum med pedagog C 2015-10-16

Intervjudatum med pedagog D 2015-10-16

Intervjudatum med pedagog E 2015-10-20

Intervjudatum med pedagog F 2015-10-20

Litteraturlista

Abrahamsen, G. (2005). En god start i förskolan - tolerans för tårar vid avsked och tid till det nödvändiga. I Løkken, G, Haugen, S & Røthle, M (red.) (2006). *Småbarnspedagogik: fenomenologiska och estetiska förhållningssätt*. 1. uppl. Stockholm: Liber.

Arnesson Eriksson, M. (2010). *En bra start - om inskolning och föräldrakontakt i förskolan*. Stockholm: Lärarförbundets förlag.

Arnesson Eriksson, M. (2011). Artikel i Lärarnas Nyheter.

<http://www.lararnasnyheter.se/forskola/2011/06/13/olika-modeller-inskolning> (2015-11-01).

Brinkkjær, U & Høyen, M. (2015). *Vetenskapsteori för lärarstudenter*. Lund: Studentlitteratur.

Broberg, M, Hagström, B & Broberg, A. (2014). *Anknytning i förskolan: vikten av trygghet för lek och lärande*. Stockholm: Natur & Kultur.

Carlberg, C, Granberg, A & Lindfors, H. (2012). *Småbarnens egen läroplan: Lpfö 98/10 tolkad utifrån 1-3 åringars behov*. Solna: MacBook.

Fejes, A & Thornberg, R. (red.) (2015). *Handbok i kvalitativ analys*. 2., utök. uppl. Stockholm: Liber.

Hagström, B. (2013) artikel i Lärarnas Nyheter.

<http://www.lararnasnyheter.se/forskolan/2013/01/12/barnen-forlorar-pa-kort-inkolning>
(2015-11-01).

Halldén, G. (2005) *Förskolan i omvandling - och en ny barndom*, se Utbildningsvetenskap 2005: resultatdialog och framåtblick. (2005). Stockholm: Vetenskapsrådet.

Tillgänglig på Internet:

http://www.forskning.se/download/18.3038c74f116e7ac80e78000574/vr2005_13.pdf (2015-11-03).

Halldén, G, se Simonsson, M & Thorell, M (2010) *Att börja på förskolan: Exempel på barns sociala samspelesprocesser under inskolningen*. Sundmark, Björn (red.) (2010). Educare:

2010:1 artiklar. Malmö: Lärarutbildningen, Malmö högskola. Tillgänglig på Internet:

<https://dspace.mah.se/handle/2043/10522> (2015-11-03).

Kroksmark, T. (2015). *Förskola på vetenskaplig grund*. Lund: Studentlitteratur .

Kvale, S & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund:

Studentlitteratur.

Månsson, A. (2011). *Becoming a Preschool Child: Subjectification*

in Toddlers During Their Introduction to Preschool, from a Gender Perspective. International Journal of Early Childhood; 1, volume 43.

Tillgänglig på Internet: <http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs13158-010-0022-6>
(2015-10-02).

Niss, G. (1998). *Att börja i förskolan*. 1. uppl. Stockholm: Socialstyrelsen.

Niss, G & Söderström, A-K. (2006). *Små barn i förskolan: den viktiga vardagen och läroplanen*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Niss, G & Söderström, A-K. (2011). *Små barn i förskolan till föräldrar*. Lund:

Studentlitteratur.

Patel, R & Davidson, B. (2014). *Forskningsmetodikens grunder: Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Simonsson, M & Thorell, M. (2010) *Att börja på förskolan: Exempel på barns sociala samspelesprocesser under inskolningen*. Sundmark, Björn (red.) (2010). *Educare*: 2010:1 artiklar. Malmö: Lärarutbildningen, Malmö högskola. Tillgänglig på Internet: <https://dspace.mah.se/handle/2043/10522> (2015-10-02).

Skolverket (2010) *Läroplan för förskolan Lpfö 98 reviderad 2010*. Stockholm: Edita. Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2442> (2015-09-01).

Szklarski, A. (2015). "Fenomenologi". I: Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (red.) *Handbok i kvalitativ analys*. Stockholm: Liber.

Trost, J. (2002). *Att vara opponert*. Lund: Studentlitteratur.

Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Tryck: Elanders Gotab. Tillgänglig på Internet: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> (2015-09-07).

Wessman, C. (2010). *Välkommen till förskolan*. Stockholm: Natur & Kultur.

13. Bilagor

13.1 Brev om informerat samtycke

Hej pedagoger på _____ förskola!

Vi är studenter på det erfarenhetsbaserade förskolläraryrket vid Södertörns högskola. Denna sista termin på utbildningen skriver vi ett examensarbete som omfattar en mindre undersökning som är relevant för förskolans praktik och vårt kommande yrke som förskollärare. Studien kommer att handla om inskolning utifrån ett fenomenologiskt perspektiv. Syftet är att undersöka hur pedagoger och föräldrar från samma förskola upplever inskolningen.

För att samla in material till studien skulle vi gärna vilja besöka er verksamhet _____ den ___/___.

Vi skulle då vilja utföra intervjuer med två till tre av era förskollärare. Vi har för avsikt att använda ljudinspelning samt anteckningar för att dokumentera intervjuerna. Vi uppskattar att varje intervju tar ca 30 minuter.

Genomförande av uppsatsen är reglerat av etiska riktlinjer som rör tystnadsplikt och anonymisering. Detta betyder att barnets, familjens, personalens och förskolans identitet inte får avslöjas. Det insamlade materialet avidentifieras och inga register med personuppgifter kommer att upprättas. Materialet kommer inte att användas i något annat sammanhang utan bara i det egna analysarbetet. Den färdiga uppsatsen kommer sedan att publiceras digitalt genom publikationsdatabasen DiVA.

Med detta brev vill vi be om ert medgivande för ert deltagande i studien. All medverkan i studien är frivilligt och kan avbrytas när som helst, även efter att materialinsamlingen har påbörjats.

Kontakta gärna oss eller vår handledare för ytterligare information!

Vänliga hälsningar, Malin Anderberg Ökvist och Christina Fagerlund

13.2 Intervjufrågor

Intervjufrågor

1. Beskriv dina erfarenheter av inskolning.
2. Vad upplever du är viktigt med inskolningen?
3. Vad anser du är din pedagogiska uppgift vid inskolningen?
4. Vad upplever du påverkar inskolningen positivt?
5. Vad upplever du påverkar inskolningen negativt?
6. Vad betyder det för dig att skola in ett barn i verksamheten?
7. Vad kännetecknar en bra inskolning enligt din uppfattning?
8. Vad anser du är målet med inskolningen?
9. Vad har du för upplevelser av att barnet inte är färdiginskolat när perioden är slut?
10. Beskriv din känsla när du märker att barnet är färdiginskolat.